

50107202 : สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

คำสำคัญ : เจดีย์ทรงปราสาทยอด / ศิลปะล้านช้าง

เกศินี ศรีวงศ์ษา : เจดีย์ทรงปราสาทยอดในศิลปะล้านช้าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มพระธาตุบังพวน. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.เชษฐ
ดิษฐ์ชลี. 262 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเจดีย์ทรงปราสาทยอดกลุ่ม
พระธาตุบังพวน ผลการวิจัยพบว่า

1. เจดีย์ทรงปราสาทยอดกลุ่มพระธาตุบังพวนนี้ สร้างขึ้นเนื่องในพุทธศาสนา สามารถแบ่งรูปแบบ
ออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะแรก เป็นงานช่างที่สืบต่อมาจากศิลปะล้านนา ขณะเดียวกันก็มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ
อันนำไปสู่ความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะล้านช้าง ได้แก่ พระธาตุบังพวนองค์เดิม และพระรัตนมรเจดีย์ ราว
ปลายพุทธศตวรรษที่ 21 – ต้นพุทธศตวรรษที่ 22 ก่อนพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชจะย้ายราชธานีลงมายังนคร
เวียงจันทน์

ระยะที่ 2 เป็นงานช่างที่มีรากฐานของศิลปะล้านนา ผสมผสานเข้ากับกระแสวัฒนธรรม
อยุธยาที่เข้ามายังดินแดนล้านช้างในอีกรูปแบบหนึ่ง พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนรูปแบบให้กลมกลืนไปกับเอกลักษณ์
ของศิลปะล้านช้างเอง ได้แก่ พระธาตุวัดเทพพลฯ ทั้งองค์ทิศใต้และองค์ทิศเหนือ ราวพุทธศตวรรษที่ 22 ก่อน
การสร้างพระธาตุวัดนาถ นครเวียงจันทน์

ระยะที่ 3 เป็นงานช่างที่มีรากฐานของศิลปะล้านนาและศิลปะอยุธยา โดยที่มีการผสม
กลมกลืนรูปแบบให้เข้ากับศิลปะล้านช้างอยู่ก่อนแล้ว จึงทำให้เกิดรูปแบบแปลกใหม่มากยิ่งขึ้น ได้แก่ พระธาตุ
หนองสามหมื่น ราวพุทธศตวรรษที่ 23 สืบเนื่องมายังพระธาตุก่องข้าวน้อย ราวพุทธศตวรรษที่ 24 และ
พระธาตุอานนท์ ราวพุทธศตวรรษที่ 24-25

2. ฐานบัวเข่าพรหมและบัวเหลี่ยมซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะล้านช้าง น่าจะปรากฏขึ้นครั้งแรก
ในเจดีย์ทรงปราสาทยอด ณ พระธาตุบังพวนองค์เดิม ก่อนที่จะส่งแรงบันดาลใจให้กับเจดีย์ทรงบัว
เหลี่ยม อันมีต้นแบบที่พระธาตุศรีสองรัก หลังจากนั้นก็นิยมสืบมาในศิลปะล้านช้าง โดยที่มีการรับส่งรูปแบบ
ระหว่างเจดีย์ทั้งสองประเภทนี้ ฉะนั้น เอกลักษณ์ของศิลปะล้านช้างจึงถือกำเนิดขึ้นในดินแดนล้านช้างแถบ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ก่อนที่จะแพร่หลายในพื้นที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. ดินแดนแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในปัจจุบัน ครั้งหนึ่งเคยปกครองโดย
กษัตริย์ล้านช้างสลับสับเปลี่ยนกับกษัตริย์อยุธยา ทำให้กลายเป็นพื้นที่ชายแดนระหว่างอาณาจักรล้านช้างกับ
อาณาจักรอยุธยา อย่างไรก็ตาม กลุ่มชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้คงเป็นชาวล้านช้าง รวมไปถึงกลุ่ม
ช่างที่สร้างสรรค์งานศิลปกรรม ดังที่มีการผสมกลมกลืนเอารูปแบบของศิลปะอยุธยาเข้ามาเข้ากับเอกลักษณ์ของ
ศิลปะล้านช้างได้อย่างลงตัว

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

50107202 : MAJOR : ART HISTORY

KEY WORD : THE SPIRE-TOPPED PRASAT-TYPED CHEDI / LAN CHANG ART

KESINEE SRIWONGSA : THE SPIRE - TOPPED PRASAT - TYPED CHEDI IN
LAN CHANG ART OF NORTHEASTERN THAILAND : BANGPHUN GROUP. THESIS
ADVISOR : ASST. PROF. CHEDHA TINGSANCHALI, Ph.D. 262 pp.

This research is aimed to analyze the main issues on The Spire Stupa in Lan Chang Art of Northeastern Thailand. The conclusions can be summarized as follow :

1. The group of Pra That Bang Phun, The Spire – Topped Prasat – Typed Chedi in Lan Chang Art of Northeastern Thailand, is classified into 3 groups as follow;

The first period, the old Pra That Bang Phun and Rattanakara Chedi, are dated in the 16-17 Century A.D. These stupas seem to be associated with King Chaichedhatiraj moved from Laung Pra Bang, the previous capital to Vientien. The Art of Lanna, which had already influenced Lan Chang Art during that period, was also transmitted to the new capital.

The second group, Pra That Dhep Pol, north and south stupas, dated in 18 Century A.D., was constructed under the idea of artistic integration between Lanna and Ayudhya art. These stupas seem to predate Pra That Wat Nak.

The last one, Pra That Nong Sam Muen, Pra That Kong Khoa Noi, and Pra That Anon, dated in 19-21 Century A.D., also exhibits the combination of the style between Lanna, Ayudhya and Lan Chang Art. This group is the most indigenous.

2. There are 2 parts of Pra That Bang Phun exhibiting the identity of Lan Chang art viz, Kho Prom, base molding, and Bua Liam, the lotus bud at the central part of the stupa. Kho Prom and Bua Liam have been developed from Pra That Bang Phun to Pra That Sri Song Ruk, Bua Liam chedi, being popular throughout the both sides of Mekong River. Consequently, before Lan Chang Style is well-known in this area, it was firstly begun in the Northeastern of Thailand.

3. The King of Ayudhya and Lan Chang ruled alternatively in the Northeastern of Thailand. Thus the art in this area shows both of their styles.

Department of Art History Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student's signature

Thesis Advisor's signature